

KANNANOTTO

22.11.2021

Dnro: 606/D.a.9/2021

Saamelaiskäräjien kannanotto Turvallisuus- ja kemikaaliviraston varauspäätöksiin VA2021:0047 ja VA2021:0048 koskien malminetsintää valmistelevaa toimintaa Inarin ja Sodankylän kuntien alueilla

Saamelaiskäräjät vastustaa Tukesin varauspäätöksiä VA2021:0047 ja VA2021:0048, joilla se on hyväksynyt Arctic Minerals Exploration AB:n kaksi varausilmoitusta Inarin ja Sodankylän kuntien alueelle. Toiminnan tarkoituksena on tehdä lohkare-etsintää ja geologista kartoitusta sekä hakea malminetsintälupaa viimeistään vuoden 2023 aikana. Toiminnalla valmistellaan näin ollen Saamelaiskäräjien näkemyksen mukaan malminetsintää saamelaisten kotiseutualueelle. Malminetsintä ja kaivos-toiminta eivät sovi yhteen saamelaisten kotiseutualueen herkän luonnon, arvokkaiden vesistöjen ja saamelaisten perinteisten elinkeinojen kanssa.

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto on 14.10.2021 hyväksynyt päätöksillään Arctic Minerals Exploration AB:n kaksi varausilmoitusta Inarin ja Sodankylän kuntien alueelle. Varaajan tarkoituksena on tehdä alueilla lohkare-etsintää ja geologista kartoitusta sekä hakea alueelle malminetsintälupaa viimeistään vuoden 2023 aikana. Varatut alueet sijaitsevat kokonaisuudessaan saamelaisten kotiseutu-alueella, osittain kolta-alueella, kolmen paliskunnan alueella sekä tärkeiden vesistöjen äärellä. Varatuilla alueilla sijaitsee niin ikään useita vanhoja saamelaistiloja. Lisäksi Nellimin asutusmaiset kuuluvat valtakunnallisesti arvokkaisiin maisema-alueisiin. Varatuilla alueilla harjoitetaan kaikkia saamelaisten perinteisiä elinkeinoja. Perinteiset elinkeinot, kuten poronhoito, kalastus, metsästys, keräily ja saamelainen käsityö ovat saamelaisen kulttuurin kulmakiviä. Saamelaisten edellytykset harjoittaa perinteisiä elinkeinojaan on vahvasti sidoksissa maahan ja vesistöihin sekä niiden tilaan saamelaisten kotiseutualueella. Malminetsintä ja kaivostoiminta ovat omiaan heikentämään merkittävästi saamelaiskulttuurin harjoittamisedellytyksiä.

Varausilmoitusten yhteydessä todetaan usein, että se ei välttämättä johda malminetsintään alueella. Saamelaisten näkökulmasta kuitenkin jo aluevarausta koskeva päätös vaikuttaa heikentävästi saamelaisille perustuslaissa taattuun oikeuteen alkuperäiskansana ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Varauspäätös asettaa saamelaiset perinteisten elinkeinojen harjoittajat epävarmaan tilanteeseen, jossa elinkeinojen harjoittamismahdollisuudet heikkenevät koko ajan, eivätkä nuoret saamelaiset voi luottaa siihen, että elinkeinojen harjoittamisedellytykset olisivat olemassa vielä tulevaisuudessakin. Nuoret eivät välttämättä uskalla ryhtyä harjoittamaan perinteisiä elinkeinoja. Tällaisen kehityksen seurauksena menetetään myös perinteisiin elinkeinoihin ja luontoon liittyvä perinteinen tieto ja siten myös pitkällä aikavälillä olennainen osa elävää saamelaiskulttuuria katoaa. Tämä vaikuttaa siten suoraan saamelaisten mahdollisuuksiin kehittää ja ylläpitää perinteisiä elinkeinoja, jotka ovat saamelaisen kulttuurin ytimessä.

Kaivoslain uudistuksessa on välttämätöntä ottaa huomioon saamelaisten asema alkuperäiskansa ja saamelaisille niin kansallisessa lainsäädännössä kuin kansainvälisissä sopimuksissakin turvatut oikeudet. Saamelaisten oikeudelle alkuperäiskansana ylläpitää ja kehittää kieltään, kulttuuriaan ja perinteisiä elinkeinojaan, on annettava kaivoslain soveltamisessa nykyistä suurempi painoarvo. Saamelaiskäräjille, Kolttien kyläkokoukselle sekä asianomaiselle paliskunnalle tulee Saamelaiskäräjien näkemyksen mukaan taata mahdollisuus lausua ja valittaa tehdystä varauspäätöksestä. Voimassa olevan

kaivoslain (621/2016) nojalla Saamelaiskäräjille ei toimiteta jäljennöksiä varauspäätöksistä, jotka kohdistuvat saamelaisten kotiseutualueelle, eikä Saamelaiskäräjillä ole valitusoikeutta Tukesin varauspäätöksistä (KHO 2013/179).

Tukesin varauspäätöksistä voi valittaa Pohjois-Suomen hallinto-oikeuteen 22.11.2021 mennessä (37 päivää päätöksen antopäivästä sitä määräaikaan lukematta). Valittaa saa se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa.

Merk.

Anni Koivisto
1. varapuheenjohtaja

Sarita Kämäräinen
ma. lakimiessihteeri

Kannanotosta päätti 1. varapuheenjohtaja Anni Koivisto 22.11.2021 kuultuaan 2. varapuheenjohtaja Leo Aikiota.

Lisätietoja antaa puheenjohtaja Leo Aikio, leo.aikio@samediggi.fi, puh. 040 621 6505.